

PARTICIPATIVNI PRORAČUN IN DRUGI ELEMENTI PARTICIPACIJE UPORABNIKOV PRI UPRAVLJANJU CENTRA ROG - smernice za implementacijo¹

Kazalo:

1 Uvod – cilj in namen

2 Pravno-formalna izhodišča in programski okvir Centra Rog

3 Participacija uporabnikov pri upravljanju Centra Rog - model in orodja implementacije

4 Priporočila za digitalno podporo participaciji uporabnikov pri upravljanju Centra Rog

5 Priporočila za usposabljanje in izobraževanje uporabnikov in zaposlenih za izvajanje participacije pri upravljanju v Centru Rog

6 Predlagana časovnica

Priloge: Predlog Splošnega akta zavoda (pravilnika, ki ureja participacijo uporabnikov pri upravljanju v Centru Rog) in predlog Postopkovnika za izvajanje participativne proračuna v Centru Rog.

1 UVOD²

Center Rog (CR) je kot novoustanovljen javni zavod izrazil željo in potrebo po razvoju instrumentov za izvajanje participacije uporabnikov³ pri upravljanju centra. Ta izhodiščna usmeritev je skozi proces priprave teh smernic vodila do ugotovitve, da je smiselno uvesti nekaj instrumentov participacije uporabnikov, in sicer:

- uvedba procesa **participativnega proračuna**, s čimer bo del proračuna zavoda porabljen v skladu s predlogi in odločitvami uporabnikov.

Poleg tega bo CR v svoj model upravljanja vključil še nekaj drugih elementov participativnega upravljanja, kot to dopušča okvir zakonodaje in prakse, ki določa delovanje javnih zavodov, in sicer:

- imenovanje predstavnikov uporabnikov v **posvetovalno telo zavoda** (predstavniki, ki jih bodo izbrali uporabniki sami, bodo vodstvu zavoda svetovali z vidika izkušenj, mnenj in potreb uporabnikov),
- imenovanje uporabnikov CR v **strokovno razpisno komisijo** razpisa za oddajo individualnih delovnih prostorov ustvarjalcem.

Te smernice v nadaljevanju podrobneje predlagajo oblikovanje procesa participativnega proračuna in drugih procesov participacije uporabnikov pri upravljanju Centra Rog, ter predlagajo orodja za implementacijo letih. Pri čemer je treba poleg predlaganih formalnih okvirjev participacije vzporedno načrtovati in pozornost namenjati tudi neformalnim vidikom participacije, ki obsegajo predvsem načine komuniciranja, orodja za komuniciranje ter splošno organizacijsko kulturo tako v zavodu (organizaciji) kot tudi v centru, ki predstavlja širšo skupnost.

¹ Smernice so po naročilu in v sodelovanju s Centrom Rog pripravili: Karolina Babič, Rok Oblak, Matic Primc in Filip Muki Dobranič.

² Uvod v smernice smiselno povzema celoto dokumenta, zato je lahko v tej obliki ali skrajšani obliki vsebina iz uvoda uporabljena za informativno javno objavlanje na spletni strani zavoda.

³ Kadar uporabljamo pojem "uporabniki CR" kot generični pojem, ki vključuje tako fizične osebe kot pravne osebe, ki uporabljajo prostore in storitve CR, takrat zapisujemo pojem v moški slovnični obliki, ko pa govorimo o fizičnih osebah, ki uporabljajo prostore in se lahko tudi včlanijo v CR, takrat zapisujemo v dveh slovničnih spolih "uporabniki in uporabnice", "člani in članice", s čimer pa se nanašamo na vse splole, ne samo na binarne.

Te smernice zastavljajo proces uvajanja participacije, nikakor pa ga dokončno ne določajo, saj mora ta proces ostati odprt za nenehno prevpraševanje in bodoče prilaganje v skladu s potrebami centra.

O čem govorimo, ko govorimo o participaciji uporabnikov?

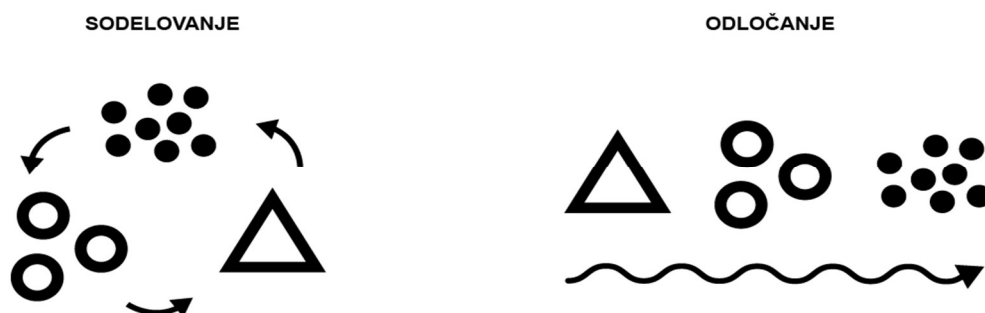
Participacija je pojem, ki je rabljen pogosto in v različnih pomenih. V izogib nerazumevanju ali preveč površni in posplošeni rabi pojma participacije moramo imeti pred očmi, da o participaciji na področju kulture upravičeno govorimo v več pomenih, na primer kot:

- **udeležba** uporabnikov na kulturnih dogodkih (npr. aktivna udeležba na izobraževalnih in skupnostnih dogodkih, so-oblikovanje umetniških dogodkov ipd.)
- participiranje uporabnikov pri **sprejemanju odločitev oz. participativno upravljanje** (npr. glas na skupščini ali glas v posvetovalnem procesu)
- **socialno vključevanje** na področju kulture (npr. socialno-kulturno delo s posamezniki iz ranljivih družbenih skupin, kot recimo pri oblikovanju novih delovnih mest za posameznike iz ranljivih skupin skupaj s posamezniki iz teh ranljivih skupin)
- **so-ustvarjanje** družbene/politične realnosti in življenja (npr. participativni urbanizem, kjer so prebivalci aktivno vključeni v prostorsko načrtovanje območij, na katerih živijo, in v vseh fazah načrtovanja)
- **polnomočenje skupnosti** na področju kulturnega ustvarjanja in uživanja kulturnih dobrin (npr. krepitev DIY veščin, krepitev pogojev za avtonomijo ter motivacije za avtonomno ravnanje posameznikov in skupnosti).

Ključno je torej pri uporabi pojma *participacija* ločiti med:

- participacijo, ki se nanaša na **sodelovanje uporabnikov pri razvoju vsebin in programov**: v primeru Centra Rog to pomeni soustvarjanje programov Roga v stalnem kreativnem sodelovanju vodstva zavoda in zaposlenih ter uporabnikov in širše javnosti; in
- participacijo, ki se nanaša na **distribucijo moči odločanja**: v primeru Centra Rog je to prenos dela moči odločanja z vodstva (in ustanovitelja zavoda) na uporabnike Centra Rog.

V tem dokumentu se s pojmom participacije uporabnikov navezujemo pretežno na drugi pomen, torej pomen participiranja pri sprejemanju odločitev (participativno upravljanje), čeprav so v praksi seveda vsi ti različni pomeni participacije pogosto prepleteni (npr. skozi soodločanje o porabi sredstev ali koriščenju prostora se izvaja tudi so-oblikovanje programa centra). Zato večinoma uporabljamo zvezo »**participacija uporabnikov pri upravljanju**« ali »**participativno upravljanje**« (ang. *participatory governance*).

Minimalni pogoji participacije: Kdaj lahko govorimo o participaciji uporabnikov pri upravljanju?

- Ko so **pravila participacije** znana vnaprej in veljavna (npr. sprejet splošni akt zavoda),
- ko je participacija dejansko **izvedljiva** za vse ključne deležnike v procesu,
- ko je premišljena in upoštevana smiselnost procesov in **motiviranost** uporabnikov za participacijo,
- ko je participativno zasnovano tudi **sprejemanje in spreminjanje pravil o participaciji**,
- ko so uporabniki **vešči** in **primerno informirani** za sodelovanje v procesih participacije.

CILJ in NAMEN procesa	Cilj procesa je implementacija elementov participacije uporabnikov pri upravljanju Centra Rog, z namenom, da se delovanje CR stalno transformira v skladu s potrebami uporabnikov, ter da se krepí demokratična kultura in soodgovornost uporabnikov za razvoj centra.
Aktivnosti za doseg cilja	<ul style="list-style-type: none"> - razvoj demokratičnih instrumentov kot formalnih pogojev za participacijo uporabnikov (participativni proračun, posvetovanje z uporabniki, članstvo v razpisni komisiji) - krepitev veščin in vzpostavitev tehničnih in procesnih pogojev za uporabo teh demokratičnih instrumentov
Orodja	<ul style="list-style-type: none"> - instrument participativnega proračuna - imenovanje predstavnikov članov in članic v posvetovalno telo zavoda - zasnova "posvetovalnega dneva" s širšo javnostjo - imenovanje članov in članic v razpisno komisijo - razvoj komunikacijskega orodja (platforma za člane in članice CR) - stalno usposabljanje in izobraževanje zaposlenih v zavodu, članov in članic ter širših uporabnikov za krepitev znanja in veščin na področju participativnega upravljanja

2 Pravno-formalna izhodišča, prostorska in vsebinska izhodišča Centra Rog

Preden lahko podrobneje opredelimo instrumente participacije uporabnikov pri upravljanju CR moramo izpostaviti pravni okvir **CR kot javnega zavoda**, ustanovitveni akt in poslanstvo zavoda, ki določa vsebinsko-programski okvir ter definirati pojme kot so "uporabniki CR", "člani in članice CR", "posvetovalno telo" in druge pojme, ki so ključni za razumevanje procesov v CR.

2.1 Zakoni, pravilniki, akti, ki določajo okvir participacije uporabnikov

Zakon o zavodih:

- predvideni predstavniki delavcev v svetu zavoda (obvezno: min. 1 predstavnik zaposlenih v svetu zavoda, max. ena tretjina članov sveta);
- 29. člen: »Svet zavoda sestavljajo predstavniki ustanovitelja, predstavniki delavcev zavoda ter predstavniki uporabnikov oziroma zainteresirane javnosti.« (možno: predstavnik uporabnikov).

Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju:

- določa individualne in kolektivne pravice delavcev do dajanja pobud, do obveščeniosti, pravico vplivanja, soodločanja in posvetovanja, ter pravico do zadržanja odločitev delodajalca;
- te pravice delavcev vezane "zlasti" na vsebino in organizacijo dela ter izboljševanje delovnih razmer.

Poslovnik postopka izbora predstavnikov nevladnih organizacij (CNVOS):

- izbor predstavnika nevladnih organizacij v svetu zavoda preko izbirnega postopka pri CNVOS (Center Rog je uporabil to možnost in imenoval predstavnika NVO v svet zavoda preko tega postopka).

Zakon o uresničevanju javnega interesa na področju kulture (ZUJIK):

- 42. člen: "Javni zavod ima svet, ki ga sestavljajo predstavniki ustanovitelja, ki jih izmed strokovnjakov s področja dela javnega zavoda, financ in pravnih zadev imenuje ustanovitelj, in predstavniki delavcev zavoda, ki imajo najmanj enega člana in največ do ene tretjine članov v svetu zavoda."; 43. člen določa, da imajo zavodi, ki nimajo strokovnega sveta (če imajo manj kot 20 zaposlenih), poleg predstavnikov ustanovitelja in zaposlenih še predstavnike uporabnikov oziroma zainteresirane javnosti;
- 102. člen določa tri možne načine razdeljevanja javnih sredstev: javni poziv, javni razpis, neposredni poziv;
- ZUJIK določa tudi pogoje imenovanja strokovnih komisij na področju kulture, ki pa jih lahko CR opredeli s svojim pravilnikom, v katerem določi: število komisij glede na posamezna področja oziroma vidike kulture; mandat; naloge komisij; sestavo komisij. Člani komisij se, glede na 21. člen, izberejo "izmed uglednih strokovnjakov s področja dela posamezne komisije". Podrobneje tudi v "Pravilnik o strokovnih komisijah iz leta 2020".

Sklep o ustanovitvi javnega zavoda Center Rog:

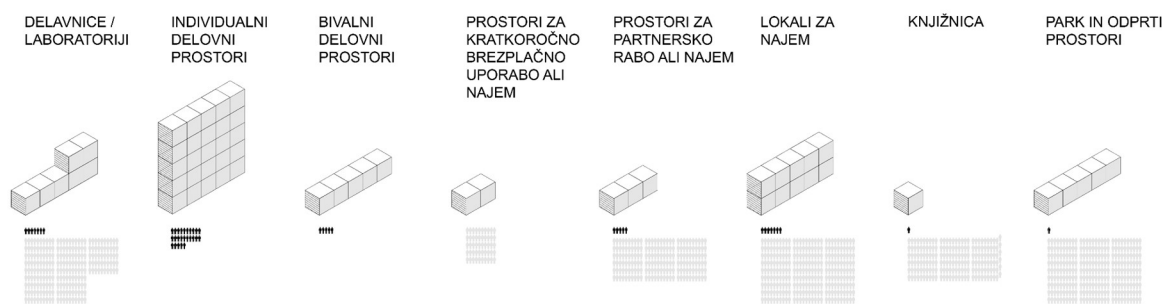
- opredelitev geografskega območja in vsebinskega področja delovanja zavoda v 1. odstavku 2. člena: "Zavod je meddisciplinarni in multikulturni javni kreativni in proizvodni center, ki deluje tako na območju Mestne občine Ljubljane, kot tudi v širšem slovenskem in mednarodnem okolju. Deluje zlasti kot produkcijski prostor na področjih kulturnega in kreativnega sektorja, s poudarkom na oblikovanju, arhitekturi, vizualnih umetnostih in novih tehnologijah. S sodobno infrastrukturo, znanjem in mednarodnimi povezavami omogoča ustvarjalcem, organizacijam, podjetjem in meščanom ustvarjalno podporno okolje za razvoj družbeno koristnih in inovativnih projektov, ki bodo odgovaljali na izzive 21. stoletja.";
- 2. odstavek 2. člena: "Spodbuja participacijo, souporabo, krožno ekonomijo, varovanje okolja, demokratičnost, pluralnost, razvoj kompetenc in znanj, mednarodno in gospodarsko povezovanje in kakovost ustvarjanja, predstavljanja in poustvarjanja.";
- svet zavoda ima 7 članov: 4 imenuje MOL neposredno, 1 na predlog CNVOS, 1 na predlog Univerze v Ljubljani, 1 predstavnik zaposlenih (izbran na zboru delavcev);
- direktor "imenuje programska posvetovalna telesa";
- programski vodja (pomočnik direktorja za strokovno področje) "predlaga direktorju v imenovanje člane programskih posvetovalnih teles";
- 18. člen: "Javni zavod ima lahko enega ali več programsko posvetovalnih teles za posvetovanje v zvezi s pomembnimi programsko-vsebinskimi vprašanji, ki se navezujejo na kompleksnost programa zavoda, njegovih razvojnih izzivov ali meddisciplinarnega delovanja. / Člane programskega posvetovalnega telesa imenuje direktor za obdobje svojega mandata. V primeru razrešitve direktorja preneha mandat tudi članom programskega posvetovalnega telesa. / Člani opravljajo svojo funkcijo neprofesionalno. / Način dela posvetovalnih teles je določen v splošnih aktih zavoda."

Poleg tega pravno-formalni okvir seveda predstavljajo tudi zakoni, ki urejajo splošni upravni postopek ter razpolaganje z javnimi viri, ter drugi zakoni, vezani na področja delovanja zavoda ter na njegovo javno naravo.

Center Rog kot javni zavod ima torej pravno-formalno strukturo, ki sama po sebi ni izrazito participativno zasnovana, vendar pa obstaja nekaj mest v tej strukturi, kjer je možno smiselno umestiti in izvajati participacijo uporabnikov pri upravljanju (soodločanju in odločanju) ter participacijo uporabnikov pri vsebinsko-programskem delovanju zavoda (dialog, po/svetovanje, so/ustvarjanje in so/oblikovanje

programov), kar bo predstavljeno v naslednjem poglavju tega dokumenta. Del participacije uporabnikov se torej lahko dogaja na nivoju formalnega upravljanja zavoda, del pa v obliki participativnega vsebinskega soustvarjanja programov.

2.2 Načini rabe prostorov in storitev ter programskega vključevanja v Rog, ki določajo tipe uporabnikov

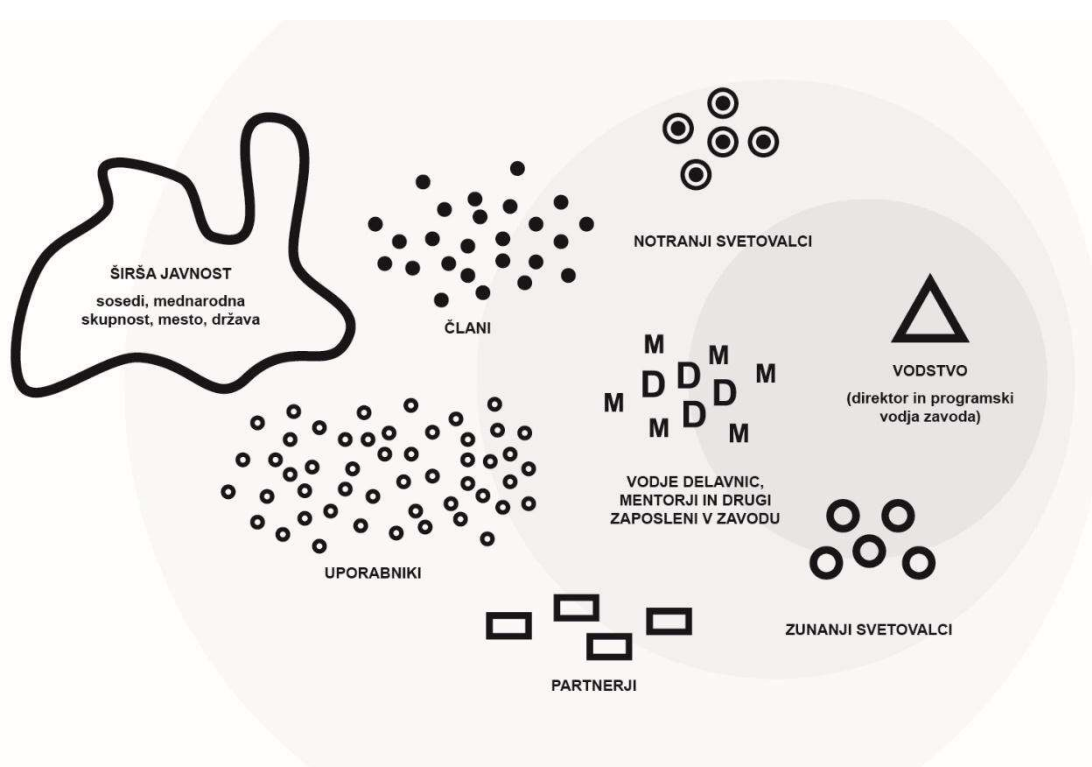

Načini rabe prostorov:

- **delavnice / laboratoriji:** 7 različnih delavnic oz. laboratorijev bodo člani in članice uporabljali na podlagi plačila članarine in plačila konkretne rabe. Laboratorije vodijo strokovni vodje glede na področje (les, kovina, steklo, keramika, tekstil, gastronomija itd.). Člani in članice glede na to, koliko znanja pridobijo, lahko dosežejo višji nivo zaupanja in samostojno uporabo delavnico 24/7 (to so "superuser-ji"). Vsak član/članica ima kartični dostop, ki pokriva vstop skozi vrata, zagone strojev, rezervacijski sistem itd.
- **individualni delovni prostori:** 20 individualnih delovnih prostorov bo preko javnega razpisa brezplačno oddanih za določeno obdobje (2 ali 3 leta) pravnim osebam (npr. društvo, zavod, samostojni ustvarjalec, d.o.o, ...) ali fizičnim osebam z dejavnostjo (s.p.). Člani/članice CR bodo fizične osebe teh pravnih oseb torej posamezniki in posameznice s kartičnimi dostopi in pravicami uporabe delavnic.
- **kolektivni delovni prostori:** 3 kolektivni delovnih prostorov preko javnega razpisa brezplačno oddanih za določeno obdobje (1 do 3 let) pravnim osebam ali posameznikom. Člani/članice CR bodo fizične osebe pravnih oseb torej posamezniki in posameznice s kartičnimi dostopi in pravicami uporabe delavnic.
- **bivalni delovni prostori / rezidence:** 5 rezidenc. Prostori bodo preko pozivov ali na podlagi direktnih predlogov partnerjev oddani za krajša obdobja od nekaj tednov do nekaj mesecev, tujim in domačim ustvarjalcem. Posameznik uporabnik rezidence bo član/članica CR in bo imel kartični dostop.
- **večnamenske sobe:** 2 prostora bodo uporabljali posamezniki in skupine fluidno, brez dolgoročnih umestitev v CR. Posameznik najemnik večnamenske sobe bo član/članica s kartičnim dostopom, medtem ko njegovi gostje (npr. na dogodkih ali delavnicah) ne bodo člani/članice, ampak samo uporabniki in uporabnice enkratnih dogodkov.
- **komercialni lokali** (restavracija, bistro, kavarna na terasi, RogLab kavarna, trgovinice): najemniki lokalov bodo pravne osebe (d.o.o., d.d., z.o.o., društvo, zavod itd.) ali fizične osebe z dejavnostjo (s.p.), medtem ko bo članstvo in kartični dostop posameznikov iz teh subjektov vezan na posameznike uporabnike in uporabnice. Tudi zaposleni v lokalih bodo lahko člani/članice CR.

- **priveditveno-razstavna dvorana in predavalnica / partnerska raba prostorov:** prostore bodo poleg Centra Rog lahko uporabljale partnerske organizacije na podlagi partnerskega dogovora, možen pa bo tudi zunanji najem.
- **knjižnica:** uporabniki knjižnice ne bodo avtomatsko člani/članice CR (ne bodo imeli kartičnih dostopov), bodo pa seveda uporabniki Centra Rog. Knjižnica bo partnerska organizacija CR.
- **park in odprti javni prostori:** uporabniki parka in odprtih delov Centra Rog bodo uporabniki, vendar ne člani/članice s kartičnim dostopom. To so okoliški prebivalci, obiskovalci itd.
- **delovna mesta - zaposleni v zavodu** Center Rog: zaposleni bodo avtomatsko člani/članice Centra Rog s kartičnim dostopom.
- **pogodbeno programsko partnerstvo** s Centrom Rog: pravne osebe programske partnerice s CR bodo s svojimi člani/študenti/zaposlenimi itd. uporabnice Centra Rog, medtem ko bodo lahko člani/članice postale fizične osebe, torej posamezniki in posameznice iz teh pravnih oseb na svoje ime.

2.3 Organigram deležnikov Centra Rog - od zaposlenih in uporabnikov do najširše javnosti

Definicija pojmov v shemi:

- vodstvo: direktorica, pomočnica direktorice - strateško programska vodja, pomočnica direktorice za poslovanje
- zaposleni v zavodu: vodje projektov, koordinatorji, vodje delavnic, mentorji v delavnicah, strokovni in tehnični sodelavci zavoda
- redni zunanji sodelavci: mentorji, fotografi, oblikovalci
- člani in članice CR: tisti uporabniki in uporabnice (fizične osebe), ki se formalno včlanijo, plačajo članarino in imajo kartični dostop
- uporabniki: širši krog uporabniki (fizične in pravne osebe), ki so bolj občasni, naključni uporabniki, brez formalne včlanitve v CR
- izvoljeni predstavniki članov in članic (notranji svetovalci v posvetovalnem telesu)

- zunanji svetovalci v posvetovalnem telesu (zunanji eksperti v posvetovalnem telesu, ki jih izbere vodstvo neposredno)
- partnerji: pravne osebe, npr. fakultete, podjetja, organizacije, ki pogodbeno programsko in projektno sodelujejo s CR
- širša javnost: sosedi, skupnost, mesto, država, mednarodna skupnost

2.4 Primera uporabniškega scenarija s poudarkom na vprašanju motivacije za participacijo pri upravljanju

Da bi si lažje predstavljali raznolikost bodočih uporabnikov in uporabnic, članov in članic Centra Rog, si zamislimo dva možna uporabniška scenarija zelo različnih uporabnikov, zelo različno motiviranih za participacijo pri upravljanju, z zelo različnimi nameni uporabe prostorov in storitev centra. Na ta način si lahko zamislimo veliko število možnih uporabniških scenarijev, ki nas naj spremljajo v nadaljevanju pri načrtovanju procesov participacije uporabnikov pri upravljanju.

Primera uporabniških scenarijev

MLADA USTVARJALKA

- še študira, ampak jo zanimajo različne ustvarjalne dejavnosti
- obiskuje delavnice
- iz uporabnice postane članica
- začne sodelovati v delovnih skupinah
- skupaj se prijavijo na razpis za individualne delovne prostore za dobo 2-3 leta
- postane aktivna članica v soodločanju in soupravljanju centra

STARTUP INŽENIR

- ima točno določen cilj v svojem planu
- uporablja določene stroje za razvoj prototipa
- predstavi svoj projekt javnosti in dobi feedback ostalih uporabnic in uporabnikov
- nima interesa za soodločanje
- uporablja večnamensko sobo za srečanja

Imaginarni uporabnik 1: Ustvarjalka hoče s participacijo biti aktivno vključena v skupnost in dodati svoj glas k formiranju programa centra. S kilometrino obiskov centra pridobiva perspektivo nad delovanjem in odkriva, kje bi se dalo delovanje centra še nadgraditi in izboljšati ponudbo za ustvarjalce in oblikovalce. Z mreženjem in vedno večjim poznavanjem ljudi si ustvarja rezime, ki ji daje kredibilnost, zato jo ljudje demokratično izberejo za svojo predstavnico v posvetovalnih procesih z vodstvom CR, saj noče uveljavljati zgolj svojih partikularnih motivacij, temveč stremi k celostnemu razvoju centra.

Imaginarni uporabnik 2: Inženir zastopa podjetnike, ki nimajo večjih družbenih motivacij, vseeno pa sestavljajo pomemben doprinos centru s svojo inovativnostjo in dinamiko, ki je potrebna za uresničitev zahtevnih ciljev. S predavanji in interaktivnimi srečanji prispeva k širjenju svojih metodologij in sprejema povratne informacije o svojih projektih, s tem povečuje število udeleženih tudi v polje članov/članic in širših uporabnikov centra. Sam pa nima veliko motivacije za sodelovanje v participativnih procesih v CR.

3 Načini participacije uporabnikov pri upravljanju Centra Rog: MODEL IN ORODJA

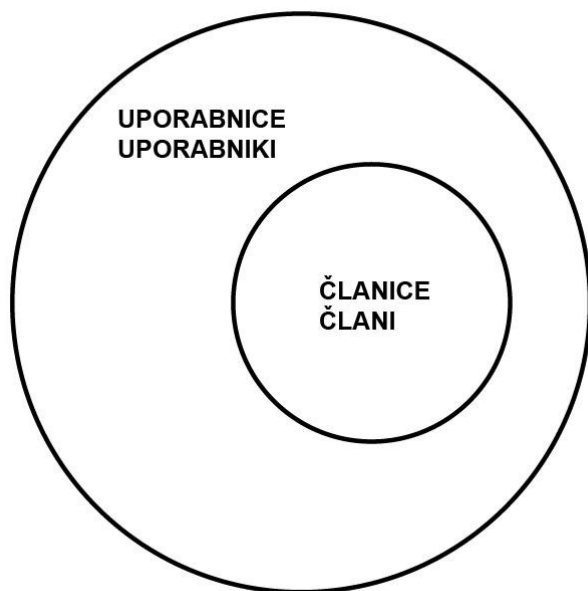
Načinov participacije uporabnikov (kar so v praksi orodja (*tools*) za participacijo uporabnikov) je več in predstavljajo ne samo različne oblike participiranja (informiranje, posvetovanje, so/odločanje, nadzor), ampak pomenijo tudi različne ravni participacije z vidika vprašanja, koliko moči za so/odločanje se prenaša na uporabnike, vseeno pa so vsi načini participacije enako pomembni, tudi tisti na najnižji ravni, torej informiranje.

3.1 Kako lahko participira pri upravljanju uporabnik in kako član/članica Centra Rog?

Osnovni gradniki skupnosti Centra Rog so uporabniki. Niso pa vsi uporabniki tudi člani oz. članice Centra Rog. Uporabniki so lahko fizične in pravne osebe različnih statusov. Fizične osebe, ki so z formalno včlanitvijo in plačilom članarine vključeni v uporabo prostorov in storitev Centra Rog, so člani/članice Centra Rog.

Participacija pri upravljanju v tem modelu se torej nanaša na:

- fizične ali pravne osebe, ki so uporabniki Centra Rog (širša skupina), ki so v participativni proces vključene omejeno in posredno (npr. preko informiranja); ter na
- fizične osebe oz. posameznike in posameznice, ki so člani/članice Centra Rog (podskupine zgornje širše skupine, ki pa imajo zaradi članstva v CR pravice v določenih procesih participacije pri upravljanju (kot je opisano v nadaljevanju).

3.2 Načini participacije uporabnikov ter članov/članic Centra Rog - PREDLOG ZA IMPLEMENTACIJO V Centru Rog

Možni načini participacije v Centru Rog

INFORMIRANJE

DIALOG

(spletna platforma oz. orodje za komuniciranje)

POSVETOVANJE

(posvetovalna telesa, posvetovalni dogodki)

KOMISIJE ZA RAZPISE

(člani/članice v strokovnih komisijah)

PARTICIPATIVNI PRORAČUN

(odločanje o porabi dela proračuna zavoda)

NADZOR

(svet zavoda)

INFORMIRANJE

Informiranje je najosnovnejši nivo participacije uporabnikov Centra Rog. Uporabniki tukaj nastopajo kot pasivni prejemniki informacij s strani vodstva CR in s strani članov/članic. Uporabniki v tem najširšem smislu so npr. udeleženci enkratnih dogodkov, obiskovalci knjižnice, uporabniki parka in odprtih prostorov, naključni obiskovalci itd. Uporabniki (če niso tudi člani/članice) v CR glede participacije nimajo nobenih so-upravljaljskih pravic. Deležni so samo informiranja (online in v živo).

Možni primeri:

- objave na spletni strani: novice, oglasi, spremembe, razvoj
- objave na oglasni deski (digitalne in/ali analogne)
- informacije ob obisku delavnic: procesi, materiali, uporabniki
- ustno informiranje s strani vodij delavnic, mentorjev v delavnicah
- obisk javnih programov
- obisk knjižnice: knjižnični material, novice, oglasne deske
- uporaba parka in odprtih prostorov: druženje uporabnikov in obiskovalcev
- obisk restavracije in trgovin; nakup izdelkov in hrane, ki nastanejo v centru
- informiranje preko partnerjev (npr. na fakultetah)

DIALOG NA SPLETNI PLATFORMI

Dialog je nekoliko višji nivo participacije, saj tukaj uporabnik (ki je član/članica) dobi tudi besedo, da sodeluje v komuniciranju. Na spletni platformi so vključeni člani in članice Centra Rog, torej tisti uporabniki, ki so se včlanili (podpisali včlanitev ter plačali članarino) ter pridobili kartični dostop. To so lahko uporabniki delavnic/laboratorijev, koristniki individualnih delovnih prostorov ali bivalnih delovnih prostorov, zaposleni v lokalih, zaposleni v zavodu, najemniki oz. uporabniki večnamenskih sob, zaposleni v knjižnici, zaposleni pri

pogodbenih programskih partnerjih Centra Rog itd. Ključno je, da kot člani/članice nastopajo kot fizične osebe, v spletni platformi pa s svojim pravim polnim imenom. V tej obliki participacije je vključen najširši krog članov in članic Centra Rog, torej vsi člani/članice CR.

Dialog oz. spletna platforma kot orodje dialoga je hkrati tudi ključna podlaga (tehnična in komunikacijska) za izvajanje naslednjih stopenj participacije uporabnikov pri upravljanju (posvetovanje, soodločanje v komisijah, odločanje v procesu participativnega proračuna).

V tej točki je ključen vnaprej določen proces komuniciranja in odgovorno odzivanje svetovalcev v posvetovalnem telesu ter vodstva zavoda. Določen je kanal in postopki komuniciranja:

- člani/članice komunicirajo med sabo na platformi (diskusija po odprtih temah);
- člani/članice prenašajo svoja mnenja predstavnikom članov/članic v posvetovalnem telesu, svetovalci v posvetovalnem telesu pa prenašajo mnenja članov/članic naprej do vodstva zavoda in pridobijo odzive vodstva, ki jih prenesejo nazaj do članov/članic;
- svetovalci v posvetovalnem telesu preko platforme preverjajo mnenja članov/članic o posameznih temah.

Pogoj za sodelovanje na platformi: platforma je samo za člane/članice; vsak član/članica ima svoj profil s pravim imenom in delovnim rezimejem; platforma ponuja opcijo izmenjave osebnega stika med člani/članicami; zaposleni v zavodu so uporabniki platforme kot vsi člani/članice, brez posebnih vlog na platformi.⁴

Možni primeri participacije prek digitalne platforme:

- *podajanje mnenj glede ustreznosti programov; npr. član posvetovalnega telesa med člani preverja predlog za nov program, ki je predviden v letnem načrtu za prihodnje leto*
- *podajanje povratnih informacij s strani posvetovalnega telesa: od vodstva k članom/članicam*
- *podajanje predlogov članov/članic predstavnikom v posvetovalnem telesu za izboljšanje programov*
- *branje in reakcije o aktualnih temah na diskusijski platformi: primer razpisi, skupni prostori, hrana ipd.*
- *glasovanje o posameznih predlogih drugih članov/članic*
- *izvedba postopka participativnega proračuna (zbiranje predlogov, glasovanje o predlogih)*
- *kandidature in volitve predstavnikov članov/članic v posvetovalno telo*
- *kandidature in volitve članov/članic v razpisno komisijo*

Opomba: razmisliti o možnosti, da bi platforma omogočala "chat" funkcijo med člani/članicami

POSVETOVANJE - PREDSTAVNIKI ČLANOV/ČLANIC IN ZUNANJI SVETOVALCI V POSVETOVALNEM TELESU ZAVODA

Posvetovalno telo je organ, ki ga opredeljuje Sklep o ustanovitvi javnega zavoda Center Rog, in je dejansko bazen strokovnjakov. Način participacije na tej ravni je svetovanje s strani zunanjih strokovnjakov/strokovnjakinj ter notranjih strokovnjakov/strokovnjakinj (članov/članic) vodstvu zavoda. Vodstvo člane svetovalnega telesa posamezno ali v skupinah prosi za svetovanje glede različnih ekspertnih tem, ki so

---

⁴ digitalne podlage za dialog in ostale procese participacije so podrobneje opisane v poglavju 3 tega dokumenta

vezane na program in vsebine, prav tako pa notranji svetovalci/strokovnjaki nagovarjajo vodstvo z določenimi temami glede na iniciativo članov/članic. Pri tem gre za nezavezujoče svetovanje, kar pomeni, da vodstvo zavoda sicer mora upoštevati procese posvetovanja ter se odzvati v teh procesih, ni pa zavezano izvesti predlogov, ki jih posvetovalno telo svetuje.

Struktura posvetovalnega telesa je fluidna, brez stalnega števila članov ter z različnimi mandati posameznih svetovalcev. Zato celotno posvetovalno telo ne deluje kot skupina (telo), ki se sestaja in sprejema skupne odločitve, temveč kot nabor posameznikov svetovalcev. Zato v izvedbi za posvetovalno telo ne govorimo v pravnem smislu o »telesu«, ki ima svoje organe in poslovnik delovanja, temveč bolj o bazenu/naboru svetovalcev, ki ga sestavljata dve precej različni skupini svetovalcev, in sicer:

A.) zunanji svetovalci/eksperti: to so strokovnjaki s ciljnih področij CR, ki jih po lastni presoji predlaga strateško programska vodja zavoda in potrdi direktorica zavoda. Ti svetovalci se ne sestajajo, morda se niti ne poznajo med sabo. Imenovani so za mandat do preklica z ene od strani (vendar najdlje za čas trajanja mandata direktorice). Ti svetovalci delajo samostojno in so vabljeni k sodelovanju po potrebi in za svoje delo plačani v skladu z naročilom s strani vodstva CR.

B.) notranji svetovalci predstavniki članov/članic in uporabnikov Centra Rog: to so svetovalci, ki jih na podlagi poziva za kandidature in volitev izberejo člani/članice in uporabniki Centra Rog; skupno 5 svetovalcev predstavnikov članov/članic. Mandat notranjih svetovalcev predstavnikov članov/članic in uporabnikov CR je dve leti in se lahko ponovi. Vendar ne dlje kot za čas trajanja mandata direktorice. Tudi ti svetovalci so vabljeni k sodelovanju po potrebi in za svoje delo plačani v skladu z naročilom s strani vodstva CR.

Te smernice podrobneje predlagajo način izbire notranjih svetovalcev predstavnikov članov/članic in uporabnikov CR v posvetovalnem telesu, postopek procesa posvetovanja ter pravila komuniciranja v procesih posvetovanja.

Način izbire notranjih svetovalcev v posvetovalnem telesu, ki predstavljajo člane/članice Centra Rog:

- 1 predstavnik članov/članic Centra Rog - uporabnikov laboratorijev/delavnic:
programska vodja zavoda razpiše poziv za kandidature za notranje svetovalce. Pogoj za kandidature je članstvo v CR, ki je aktualno najkasneje na dan pred objavo poziva. Po prijavi kandidatov se izvedejo volitve kandidatov na spletni platformi. Volilno pravico imajo vsi člani/članice CR. Programska vodja zavoda predlaga kandidata z največ glasovi direktorici zavoda v potrditev.
- 1 predstavnik članov/članic Centra Rog - uporabnikov individualnih delovnih prostorov (ki bo zastopal tudi interese in potrebe uporabnikov bivalnih individualnih prostorov):
programski vodja zavoda razpiše poziv za kandidature za notranje svetovalce. Pogoj za kandidature je poleg članstva v CR tudi aktivna pogodba za uporabo individualnih delovnih prostorov. Po prijavi kandidatov se izvedejo volitve kandidatov na spletni platformi. Volilno pravico imajo vsi člani/članice CR, ki so uporabniki individualnih delovnih prostorov. Programska vodja zavoda kandidata z največ glasovi predlaga direktorici zavoda v potrditev.
- 1 predstavnik komercialnih najemnikov lokalov:
programska vodja zavoda razpiše poziv za kandidature za notranje svetovalce. Pogoj za kandidature je poleg članstva v CR tudi aktivna najemna pogodba za lokal. Po prijavi kandidatov se izvedejo volitve kandidatov na spletni platformi. Volilno pravico imajo vsi člani/članice CR, ki so najemniki lokalov. Programska vodja zavoda kandidata z največ glasovi predlaga direktorici zavoda v potrditev.
- 1 predstavnik knjižnice:

programski vodja zavoda razpiše poziv za kandidature za notranje svetovalce. Knjižnica izmed svojih zaposlenih in zunanjih sodelavcev z glasovanjem v skladu s svojimi notranjimi pravili izbere svojega predstavnika. Programska vodja zavoda tega predstavnika predlaga direktorici zavoda v potrditev.

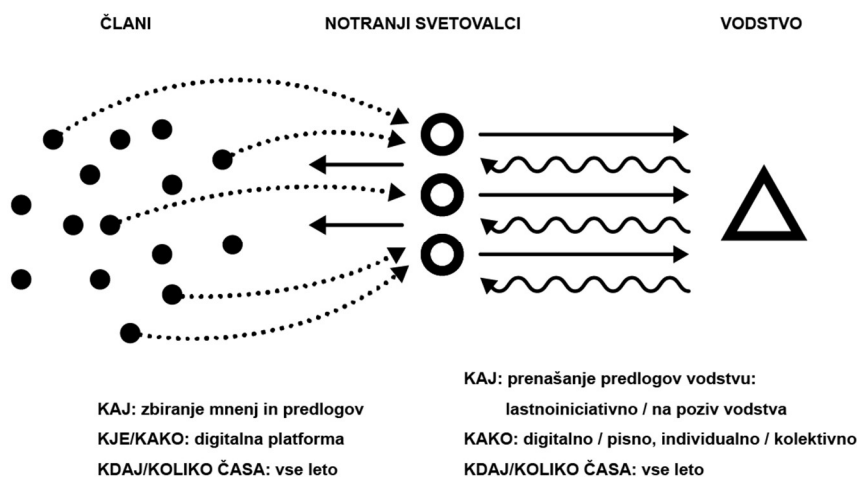
- 1 predstavnik "sosedov":
predstavnik sosedov je oseba, ki zastopa interese okoliških prebivalcev in občasnih uporabnikov Centra Rog. Ta predstavnik je izbran na posvetovalnem dnevu (spodaj opisano). Kot kandidati za predstavnika sosedov se prijavijo udeleženci posvetovalnega dneva, pogoj je, da so člani/članice Centra Rog (oz. da se včlanijo, če bodo izbrani za predstavnika). Izmed prijavljenih kandidatov na posvetovalnem dnevu je z žrebom izbran en predstavnik sosedov. Programska vodja zavoda tega predstavnika predlaga direktorici zavoda v potrditev.

Postopek procesov posvetovanja in komuniciranja notranjih svetovalcev v posvetovalnih procesih:

- notranji svetovalci delujejo na dva načina: individualno in kolektivno (kot dialoška skupina 5 oseb).
- izbrani notranji svetovalci⁵ na digitalni platformi skozi vse leto zbirajo mnenja in predloge od članov/članic (npr. kot rubrika "Tukaj oddaš predlog za boljši Center Rog" na spletni strani), prav tako pa sprejemajo individualne predloge/vprašanja/pobude na formalne e-naslove kot svetovalci predstavniki članov/članic in uporabnikov (npr. na naslove: sosedi@center-rog.si, lokali@center-rog.si, ipd.). Ti naslovi so navedeni kot kontaktni naslovi za izbranih 5 svetovalcev predstavnikov članov/članic na primernem mestu na spletni strani, ki je namenjeno informacijam o participativnih procesih v Centru Rog.
- notranji svetovalci predloge prenašajo naprej do vodstva na več načinov: 1. individualno, sproti, tekoče skozi vso leto, po lastni presoji (po potrebi in priložnostih, vendar ažurno in odzivno ter odgovorno do članov/članic in uporabnikov); 2. po pozivu vodstva za podajo mnenja o specifičnem vprašanju; 3. kolektivno kot dialoška skupina (skupina 5 notranjih svetovalcev) najmanj dvakrat na leto, prvič z namenom podaje predlogov in smernic pred pripravo letnega načrta zavoda, ter drugič z namenom podaje mnenja na osnutek letnega načrta. Dialoška skupina se sestaja po potrebi, najmanj dvakrat na leto, za komuniciranje med sabo uporablja prosto izbrane načine (npr. drive dokumente ipd.).
- vodstvo zavoda se na vse predloge in mnenja notranjih svetovalcev v procesu individualnega svetovanja odziva sproti in ažurno, v procesu kolektivnega svetovanja s strani dialoške skupine pa v skladu s procesom priprave letnega načrta vodstvo zavoda pošlje osnutek letnega načrta v komentiranje dialoški skupini vsaj en mesec pred zaključkom procesa priprave letnega načrta oz. njegove potrditve s strani sveta zavoda. Komuniciranje v svetovalnem procesu poteka pretežno pisno, kadar je ustno, se sklep potrdi pisno preko elektronske pošte.

---

⁵ Op. ob tem lahko uporabniki oz. člani/članice svoje predloge izražajo tudi vodjem delavnic in mentorjem, ki so kot zaposleni oz. pogodbeni sodelavci v CR v stalnem stiku z uporabniki oz. člani/članicami.

Možni primeri predlogov, ki se oblikujejo skozi posvetovanje med člani/članicami in predstavniki (notranji svetovalci) in vodstvom:

- 'oblikovalec po študiju' predlaga Centru Rog, da ustanovi bazo podjetij, ki so zainteresirana za sodelovanje in izobraževanje na področju usposabljanja
- samostojna podjetnica predlaga mesečna srečanja zagonskih podjetij
- uporabnik ateljeja predlaga tablo na hodniku za aktualne razpise
- mladi raziskovalec predlaga, da se knjižnici doda knjižnico materialov
- mlada ustvarjalka predlaga dneve za popoldanska druženja v parku
- uporabnik delavnice predlaga tečaj ali poletno šolo za neko specifično veščino ali znanje
- skupina, ki uporablja individualni delovni prostor, predlaga nov okoljski program
- član predlaga gostovanje tujega strokovnjaka
- člani predlagajo organizacijske in procesne izboljšave, če opazijo, da proces dela ne deluje optimalno

POSVETOVANJE - POSVETOVALNI DOGODEK ZA ŠIRŠO JAVNOST

Enkrat na leto se izvede družabo - posvetovalni dogodek za širšo javnost (npr. »posvetovalni dan«, »dan sosedov«), kjer do možnosti participacije v obliki izražanja predlogov in kritike pridejo tisti uporabniki, ki niso člani/članice Centra Rog, in širša javnost. Na teh dogodkih se oblikuje način zbiranja predlogov, mnenj, omogoči se pogovore z vodstvom in zaposlenimi v zavodu ipd. Ciljne skupine tukaj so npr.: sosedi, uporabniki parka in nabrežja in odprtih prostorov CR, uporabniki knjižnice in lokalov, uporabniki večnamenskih sob, uporabniki razstavišča in predavalnic, občasn obiskovalci CR ter drugi.

Podrobnejši program posvetovalnega dneva oblikujejo programski sodelavci Centra Rog vsako leto posebej, glede na aktualne tematike, morebiti v povezavi s partnerji, organizacijami iz soseske ipd. Posvetovalni dan naj ima poleg promocijske in informativne narave posebej zastavljenih nekaj elementov posvetovanja o izbranih temah: npr. "world cafe" postavitve na določeno temo, tablo za zapisovanje idej, "terapevtski kavč", kjer lahko okoliški prebivalci izrazijo svoje skrbi glede centra in drugi pristopi posvetovanja.

Na posvetovalnem dnevu se prav tako zbirajo kandidature za svetovalec predstavnika uporabnikov, ki bo v posvetovalnem telesu deloval kot svetovalec v imenu sosedov. Poziv za kandidature mora biti izdan že pred dogodkom (skupaj z vabili na posvetovalni dan), predstavnika pa se izbere na samem dogodku z žrebom. Če izbrani kandidat še ni član/članica Centra Rog, se mora za prevzem te vloge svetovalca včlaniti.

SOODLOČANJE – ČLANI/ČLANICE CENTRA ROG V KOMISIJI ZA RAZPIS

Soodločanje je precej visok nivo participacije pri upravljanju. Kot primer soodločanja v Centru Rog se predlaga imenovanje članov/članice CR v razpisno komisijo za oddajo individualnih delovnih prostorov. V tem primeru je članom/članicam omogočen dostop do izvajanja akta odločanja, torej sprejemanja odločitev, ki so glede na procese za vodstvo zavoda zavezujoči za izvedbo. Odločanje v tej fazi poteka kot soodločanje, saj imajo člani/članice CR možnost kandidirati in biti izvoljeni ali izvoliti 2 od 5 članov razpisne komisije in torej imeti delni vpliv na končne odločitve.

Komisijo za razpis bo javni zavod Center Rog oblikoval in imenoval v skladu z ZUJIK in Pravilnikom o strokovnih komisijah ter v skladu s svojim notranjim pravilnikom o strokovnih komisijah, te smernice pa določajo način imenovanja članov/članice Centra Rog kot 2 člana od 5 članov v razpisni komisiji za oddajo individualnih delovnih prostorov, smernice pa bo zavod upošteval pri pripravi svojega Pravilnika o strokovnih komisijah.

Postopek izbire 2 članov/članice Centra Rog za imenovanje v razpisno komisijo:

- direktorica zavoda objavi poziv za kandidature za člane razpisne komisije, pogoj za kandidature je članstvo v CR ter strokovne reference s področja vsebine razpisa. Direktorica tiste kandidate, ki izkazujejo primerne strokovne reference, predlaga na glasovanje. Pravico do glasovanja o kandidatih imajo vsi člani/članice CR. 2 kandidata, ki prejmeta na glasovanju največ točk, direktorica imenuje v strokovno razpisno komisijo za oddajo individualnih delovnih prostorov.

Naloge in pravice članov v strokovnih razpisnih komisijah so podrobneje določene v splošnem aktu Pravilnik o strokovnih komisijah, na tem mestu podajamo samo smernice, ki se tičejo interesa članov/članice Centra Rog. In sicer, člani v strokovnih komisijah:

- dajejo mnenja k podlagam za javne razpise in javne pozive ter k ciljem, pogojem in kriterijem javnih razpisov in javnih pozivov;
- strokovno presojujejo in ocenjujejo vloge, prispele na javni razpis/poziv;
- člani komisij so izbrani za obdobje mandata vodstva;
- člani komisij so za svoje delo finančno nagrajeni v skladu s pravilnikom.

ODLOČANJE ČLANOV/ČLANICE CENTRA ROG V PROCESU PARTICIPATIVNEGA PRORAČUNA

Odločanje članov/članice Centra Rog v procesu participativnega proračuna je zelo visok nivo participacije, saj člani/članice neposredno odločajo o porabi dela proračuna zavoda, odločitve članov/članice pa so za vodstvo zavoda zavezujoče. Okvir procesa (finančni okvir ter vezanost na namen ustanovitve zavoda) je določen v naprej, člani/članice pa sodelujejo tako pri pripravi predlogov projektov o katerih se glasuje, nato so edini odločevalci v procesu izbiranja med projekti, na koncu pa je vodstvo zavoda zavezano izvesti projekte, ki so skozi ta proces izbrani.

V procesu participativnega proračuna lahko sodelujejo vsi člani/članice CR, torej vsi tisti uporabniki, ki so tudi včlanjeni, so torej formalni člani oz. članice Centra Rog, in imajo kartični dostop. Kot član/članica v razpisu za izvedbo procesa participativnega proračuna štejejo člani/članice, ki so postali člani/članice najkasneje zadnji dan pred pričetkom prve faze.

Participativni proračun se bo izvajal v petih fazah, kjer prve tri faze predstavljajo posvetovanje s člani/članicami, četrta faza je izvedba izbranih projektov, peta faza pa je evalvacija in modifikacija procesa. Posvetovalni del se izvede med tekočim letom in je zaključen pred pripravo letnega načrta, v katerega so vneseni izglasovani projekti. Po potrditvi letnega načrta se s pričetkom leta prične izvedbena faza, ki traja celo leto. Dva meseca pred pričetkom novega cikla se prične peta faza, evalvacija, v kateri se preuči potek prejšnjega cikla in opredeli morebitne spremembe v postopku izvedbe.⁶

Napotila kot podpora boljši izvedbi procesa participativnega proračuna:

- **predvidljivost:** Postopek mora biti predvidljiv. Pomembno je, da člani/članice razumejo potek postopka in kako se stvari odvijajo v vsaki točki procesa.
- **transparentnost:** Vsi relevantni dokumenti se morajo posredovati ali dati na voljo članom/članicam, pa naj bo to postopkovnik, programske usmeritve, ki jim morajo predlogi ustrezati, nabor prispelih predlogov, obrazložitve Komisije, ki bo pregledala ustreznost predlogov, rezultate glasovanja, seznam izglasovanih predlogov, ki bodo umeščeni v letni načrt.
- **zanesljivost:** Ključno za uspeh participativnega proračuna je, da so vsi izbrani projektni predlogi tudi zagotovo izvedeni. S tem namenom se odgovornost za izvedbo po opravljenem glasovanju v celoti prenese na vodstvo zavoda. Če se na primer izkaže, da je Komisija pri evalvaciji predlogov naredila napako in je nek predlog v resnici dražji kot so predvideli, se pričakuje da zavod reši zaplet.
- **vključenost:** Za participativni proračun je pomembno, da se deležniki v postopek vključujejo v reprezentativnih vzorcih. Pri evalvaciji je smiselno preverjati, če se vse skupine članov/članic vključujejo v enakem proporcionalnem številu in če se ugotovi, da se določene skupine vključujejo manj, to dejstvo nasloviti in poskušati popraviti ravnovesje.
- **deliberativnost:** Koristno je, da se spodbuja razprava med člani o potrebah v skupnosti in o dejanskih podanih predlogih. Pri razpravah je pomembno, da poteka razprava na relaciji član - član, saj se tako debata odvija najbolj skupnostno. Prisotnost odločevalcev v teh razpravah zna spremeniti dinamiko razprav.
- **odločanje članov/članic:** Pomembno je, da se v proces izvedbe posvetovanja ne prikrade prikrit interes v postopku vrednotenja predlogov. Komisija, ki bo pregledala prispеле predloge glede na skladnost z vnaprej postavljenimi kriteriji ne sme vnašati svojega subjektivnega pogleda. Vsak predlog, ki se izloči iz glasovanja, mora biti zavržen, ker ni ustrezal nekemu kriteriju in vsaka odločitev mora biti obrazložena. Tudi če so predlogi očitno slabi ali morda celo trolanje, se umestijo v glasovanje, če sicer ustrezajo kriterijem. V participativnem proračunu so člani/članice tisti, ki izločajo predloge glede na smiselnost ali nesmiselnost. Komisijo preverja le neizvedljivost.

Možni primeri predlogov za participativni proračun:

- *predlog poletne šole*
- *organizacija predavanja*
- *nabava učnega in knjižničnega materiala (knjige, licence, dostopi)*
- *nabava kosov pohištva za udobje in sprostitev*
- *organiziranje koncerta v parku*
- *nabava materiala v delavnici za nek izbrani projekt izven tekočega programa*
- *piknik vseh članov*

---

⁶ Podroben postopkovnik izvedbe procesa participativnega proračuna je predstavljen v ločenem dokumentu, ki je priloga teh smernic, in ga bo zavod sprejel v obliki splošnega akta.

- izdelava članskih Rog majic
- izvedba programa za posameznike iz ranljivih skupin
- organizacija razstave izdelkov članov Centra Rog (promocijska prodajna razstava)

NADZOR - PREDSTAVNIK ZAPOSLENIH IN PREDSTAVNIK NVO V SVETU ZAVODA

Nadzor je najvišji nivo participacije, vendar v Centru Rog uporabniki ali člani/članice ne bodo neposredno imenovali svojih predstavnikov v nadzorne organe zavoda, saj že sam zakon o zavodih in Sklep o ustanovitvi javnega zavoda Center Rog določata sestavo sveta zavoda, ki predstavlja nadzorni organ zavoda. V svetu zavoda so med drugim tudi predstavnik zaposlenih ter predstavnik NVO-jev (izbran preko postopka CNVOS) ter predstavnik javnosti, ki ga predlaga Univerza v Ljubljani, kar se deloma lahko interpretira tudi kot participacija uporabnikov v nadzornem organu zavoda.

Ker je nadzor kot način participacije v primeru Centra Rog določen z zakonom in Sklepom o ustanovitvi, ni predmet teh smernic, ampak je tukaj samo informativno omenjen.

4 Priporočila za digitalno podporo participaciji uporabnikov pri upravljanju Centra Rog

Čeprav je Center Rog fizični prostor, bo velik del interakcije uporabnikov in članov/članic potekal primarno preko digitalnih kanalov. Tukaj ne gre le za informiranje in odnose z javnostmi (PR), temveč je potrebno digitalno komuniciranje razumeti kot integralni del ne le komuniciranja s člani/članicami in uporabniki, temveč vseh aspektov participacije v Centru Rog.

Identiteta je ključni sestavni del vsake participacijske sheme. Predvsem ko pride do digitalnih participativnih procesov, postane nepogrešljiva rešitev, ki preprečuje zlorabo in omogoča ocenjevanje uspešnosti participativnih procesov. Ključno je, da je ta identiteta (kot sugerira že sama beseda) samo ena. Če bo vsak participativni proces ustvarjal lastne identitete uporabnikom, bo hitro prišlo do napak, zmede ali celo zlorab. Tudi z vidika GDPR je dobro, da se identiteta članov/članic centralizira. Temelji naj na isti bazi podatkov kot kartični sistem. To bo olajšalo življenje tudi članom/članicam, saj ne bodo rabili žonglirati več identitet za različne aktivnosti v Centru Rog, temveč bodo lahko vse dosegli z eno.

Način participacije: informiranje

Informiranje poteka v odnosu do najširšega nabora javnosti (v primerjavi z drugimi oblikami participacije). Poteka tako on-line kot v živo. V samem Centru Rog se bo poleg človeškega stika verjetno informiralo s plakati in oglasnimi tablamami. Na dolgi rok velja razmisliti o potencialni digitalizaciji oglasnih tabel, vendar ob *digital-first* strategiji informiranja z malo dodatnega fizičnega dela papir deluje celo bolje od digitalnega zaslona.

Verjetno bo večina uporabnikov veliko večino informacij konzumirala zunaj centra, najverjetneje digitalno. Kanalov bo več, strategija komuniciranja sicer ni predmet tega dokumenta, želimo pa izpostaviti, da poleg socialnih omrežij (in drugih tujih kanalov) Center Rog potrebuje lastne digitalne kanale informiranja. Za začetek predlagamo dva: spletno mesto in e-poštni novice.

Spletno mesto

Služi najširšemu naboru publik, komunicira osnovne informacije o CR, ter služi kot portal v druge oblike digitalne participacije (od novičnika do participativnega proračuna). Temelji naj na odprtokodnih tehnologijah, Center Rog pa si mora v pogodbi, ki jo bo podpisal z implementatorji spletnega mesta, zagotoviti polno lastništvo materialnih avtorskih pravic, ali, še bolje, celotno kodo spletnega mesta objaviti javno pod permisivno licenco. To bo močno olajšalo (in pocenilo) vzdrževanje spletnega mesta in razvoj novih funkcionalnosti.

Novičnik

Sicer je baza podatkov, ki jih je potrebno hraniti za delovanje novičnika relativno neodvisna od ostalih podatkov (o članstvu in dostopu), ter bi za to brez večjih težav novičnik gostili pri komercialnem ponudniku, predlagamo lokalno inštalacijo. To bo olajšalo povezljivost in centralizacijo podatkov (s tem pa tudi GDPR sledljivost). Odprtokodnih rešitev za novičnike ni malo, priporočamo Listmonk, ali, v kolikor bodo kompleksne zahteve pri delu z naročniki, Mautic.

Način participacije: Dialog

Dialog je najdlje trajajoč in za uporabnike, ki so tudi člani/članice, najbolj vseprisoten način participacije. Pomembno je, da je digitalno kar se da kvalitetno podprt, hkrati pa je treba poskrbeti, da orodje za dialog ne bo dialogu v napoto ("The medium is the message.").

Ponovno poudarjamo pomen lastništva materialnih avtorskih pravic in odprte kode, saj se bodo potrebe po digitalni podpori dialogu prepoznavale in (pre)oblikovale skozi čas in razvoj Centra Rog.

Dialog naj pronica v čim večji nabor digitalnih aktivnosti Centra Rog. Pod objavami na spletnem mestu naj bodo omogočeni komentarji, če le gre, z digitalno identiteto, ki jo bodo člani/članice uporabljali tudi za druge oblike participacije in souporabe. Odsvetujemo rabo "chat" storitev kot osrednjega orodja za dialog, saj je njihova narava "real time", sporočila velikokrat utonejo v pozabo in aktivno onemogočajo asinhrono komunikacijo (ki je za tako širok nabor uporabnikov in aktivnosti edina vzdržna pot). Ne oporekamo "chat" storitvi kot dodatnemu, sproščenemu, neformalnemu kanalu, vendar ne more in ne sme biti primarno dialoško orodje.

Člani/članice morajo imeti možnost medsebojnega dialoga, dialoga z vodstvom in predstavniki v posvetovalnem telesu, ter vsaj minimalno možnost samoorganizacije in naslavljanja pobud na vodstvo. Odprtokodnih digitalnih rešitev, ki omogočajo tovrstne interakcije je nemalo in njihova analiza presega okvirje tega dokumenta. Predlagamo pa, v kolikor se bo le-ta uporabljala za potrebe participativnega proračuna, da se za vzpodbujanje in vzdrževanje dialoga uporablja funkcionalnosti (odprtokodne) platforme Consul; v sklopu participativnih proračunov (debate, predlogi, glasovanja).

Način participacije: Posvetovanje

Pri posvetovanju mora digitalna platforma zadovoljiti dve potrebi: izvedba in transparentnost volitev (ter kandidatur) za članstvo notranjih svetovalcev v posvetovalnem telesu ter transparentnost delovanja posvetovalnega telesa.

Volitve niso tehnološki problem (dokler ne rabijo biti absolutno anonimne), odprtokodnih rešitev je veliko, izvajanje volitev in glasovanja omogoča tudi platforma Consul, ki jo priporočamo za izvajanje participativnega proračuna. Volitve ne smejo biti samo digitalne, omogočati morajo vsaj t.i. "digitally assisted" transakcijo, če že ne sodelovanje s papirjem in svinčnikom.

Transparentnost delovanja posvetovalnega telesa se zagotavlja z določenim delom spletnega mesta, kjer posvetovalno telo lahko objavlja odprta vprašanja, strateške dokumente in mnenja (tudi taka, ki so morda v nasprotju z odločitvami vodstva). V okviru tehnološke podpore dialogu (glej zgoraj), se naj zagotovi tudi

možnost članov/članic CR, da posvetovalno telo pozovejo k akciji ali oddajo priporočilo, na katerega se mora posvetovalno telo pisno odzvati na platformi.

Način participacije: Sodelovanje v razpisnih komisijah

Razpisne komisije svoje delo opravljajo zasebno, rezultate svojega dela (pozive na razpise, rezultate izborov idr.) pa za to pristojni uslužbenec (skrbnik razpisa) ažurno objavlja na spletnem mestu Centra Rog. Spletno mesto potrebuje posebno stran s stalnim in nespremenljivim URL naslovom, kjer so objavljeni vsi razpisi (in njihovi rezultati). Objave, povezane z razpisi morajo biti konsistentno strukturirane, strojno berljive (to bo na dolgi rok koristilo npr. tudi pri pripravi novičnikov) in redno posodobljene. Na strani z objavljenimi razpisi morajo biti jasno dostopna tudi vsa potrebna gradiva, tako za prijavo kot oporekanje kakšni odločitvi (pritožbe ipd.).

Volitve v razpisne komisije se izvajajo digitalno in vsaj z "digitally assisted" transakcijo. Rešitev, ki to podpirajo je več, kot smo zapisali že zgoraj, predlagamo platformo Consul.

Način participacije: Participativni proračun

Participativni proračun mora biti kvalitetno podprt skozi vse svoje faze. Proces je dolg in relativno kompleksen. Digitalna podpora je ključna, še posebej, ko je predlogov veliko. Odprtokodnih platform za podporo izvedbi participativnih proračunov ni veliko. Predlagamo uporabo platforme Consul, ki je odprtokodna, prevedena v slovenščino, uporabljana v več kot 35 državah, predvsem pa omogoča še kup drugih funkcionalnosti (nekajkrat omenjenih zgoraj), ki so potrebne za uporabniško participacijo v Centru Rog.

5 Priporočila za usposabljanje uporabnikov, članov/članic in zaposlenih za izvajanje participacije uporabnikov pri upravljanju Centra Rog

Da bi proces participacije uporabnikov pri upravljanju in razvoju Centra Rog lahko zaživel in se razvijal glede na potrebe centra in uporabnikov, je nujno zagotoviti primerno informiranost in usposobljenost tako uporabnikov kot zaposlenih v zavodu. Le-to se lahko doseže s sistematičnim izvajanjem informiranja o participativnem upravljanju, z dostopnostjo kvalitetnih gradiv (brošur, video gradiv, spletnih povezav ipd.) ter z izobraževanjem in usposabljanjem, posebej za zaposlene in mentorje na temo participativnega vodenja, ter uporabnikov na temo krepiteve veščin so-upravljanja, deliberacije ipd.

Center Rog lahko osnovne potrebe po usposobljenosti za participacijo naslovi v prvi fazi:

- z informacijami ob včlanitvi: klavzule v pogodbi o včlanitvi vsebujejo osnovne pravice in obveznosti članov/članic, ki se tičejo participacije; gradivo/brošura ob včlanitvi naj na preprost način predstavi participativni proračun ter druge elemente participativnega upravljanja, ki bodo uvedene v CR
- s pripravo uporabnikom prijaznih predstavitvenih materialov, tutorialov za participacijo (npr. stop-motion filmčki "How to use Center Rog?", "How to participate in the governance of Center Rog?", "How does participatory budgeting in Center Rog work?"). Zavod lahko izdelavo takšnih materialov spodbudi z notranjim natečajem za ustvarjalce v CR.
- z organizacijo delavnic za krepitev veščin na področju skupinskega in sodelovalnega učenja in dela, na področju deliberacije (kritično mišljenje in argumentiranje) ter razumevanja pravic in obveznosti članov skupnosti (t.i. *civic education*). Tovrstne delavnice lahko poleg krepitev participativnih

procesov v CR krepijo tudi skupine ustvarjalcev v njihovem primarnem delu, zaradi katerega so uporabniki centra.

- z usmerjenim usposabljanjem zaposlenih in mentorjev na teme vključujočega vodenja, moderiranja in fasilitiranja procesov, participativnega upravljanja ipd.
- z oblikovanjem spletnega učnega kotička na temo participacije z naloženimi gradivi in priporočeni viri ter usmeritve za učenje in raziskovanje vsebin participativnega upravljanja.

6 Predlagana časovnica implementacije

Sprejem splošnih aktov	do konca leta 2022
Instrument participativnega proračuna	prva izvedba jesen 2023 - do jesen 2024 (po korakih kot jih določa splošni akt)
Imenovanje predstavnikov članov in članic v posvetovalno telo zavoda	v 3 mesecih po otvoritvi centra in vselitvi prvih uporabnikov individualnih delovnih prostorov (do konca leta 2023)
Zasnova "posvetovalnega dneva" s širšo javnostjo	prvi posvetovalni dan izveden jeseni 2023
Imenovanje članov in članic v razpisno komisijo	Izredno imenovanje za izvedbo prvega razpisa (jeseni 2022 izmed članov/članic RogLaba - samo za izvedbo prvega razpisa). Prvo imenovanje za obdobje mandata v skladu s temi smernicami v drugi polovici 2023.
Razvoj komunikacijskega orodja (platforma za člane in članice CR)	Začasno v obdobju 2022-2023: uporaba obstoječega spletnega mesta in e-poštnih seznamov. Razvoj celovite digitalne podpore participativnim procesom: 2022-2023 v povezavi z razvojem ostalih funkcij digitalne podpore v CR (ključne funkcije za izvedbo participativnega proračuna in volitve predstavnikov so nujne do konca poletja 2023).
Stalno usposabljanje in izobraževanje zaposlenih v zavodu, članov in članic ter širših uporabnikov za krepitev znanja in veščin na področju participativnega upravljanja	Priprava gradiva (zloženke in video tutoriali): oktober 2022 - marec 2023. Usposabljanja zaposlenih: vsak nov zaposleni vključen v vsaj eno usposabljanje na področju participativnega upravljanja. V letne načrte usposabljanja zaposlenih stalno vključene tudi vsebine participativnega upravljanja. Usposabljanja za člane/članice in širše uporabnike: stalno vključevanje vsebin s področja participativnega upravljanja v letne načrte izobraževalnih programov za uporabnike in člane/članice.

Priloge:

- PRILOGA 1: predlog splošnega akta zavoda - PRAVILNIK O PARTICIPACIJI UPORABNIKOV PRI UPRAVLJANJU CENTRA ROG
- PRILOGA 2: predlog splošnega akta zavoda - POSTOPKOVNIK IZVAJANJA PARTICIPATIVNEGA PRORAČUNA V CENTRU ROG

Splošna opomba k tem notranjim aktom: direktor zavoda sprejme pravilnik in postopkovnik kot splošne akte zavoda; še boljše je, da pravilnik sprejme svet zavoda.

Pravilnik in postopkovnik sta javno objavljena na spletni strani zavoda.

Pravilnik in postopkovnik se po potrebi dopolnita/spremenita po opravljenem posvetovanju s člani/članicami Centra Rog ter svetovalci v posvetovalnem telesu zavoda.